

Uitstoot melkveestapel proefbedrijven

W.J.A. Hanekamp (hoofd sectie vleesvee en schapen PR)

Op de Waiboerhoeve en het Regionale Onderzoek Centrum (ROC) Aver Heino zijn in 1986 de gegevens van de afgevoerde melkkoeien verzameld. In 1987 zijn de andere ROC's ook bij deze inventarisatie betrokken. De registratie is gedaan tot en met 1989. Van bijna 700 afgevoerde dieren zijn gegevens verzameld. Naast de classificatie zijn er nog vele andere factoren die van invloed zijn op de slachtopbrengst van het dier. Bij direct afgevoerde dieren is er een tendens tot wat minder bevelesheid en een wat lagere vetbedekking. Van de zwartbonte koeien die niet direct afgevoerd hoefden te worden was maar 39 % optimaal slachtrijp. Slachtrijpheid is echter moeilijk aan het levende dier te beoordelen vanwege het lage verband tussen levende en geslachte classificatie.

Overzicht van de gegevens

In totaal zijn in de genoemde jaren 687 dieren van de proefbedrijven afgevoerd. Een overzicht staat in tabel 1. Opvallend is de grote schommeling in het aantal afgevoerde koeien tussen de jaren.

(31 %) zijn afgevoerd vanwege niet drachtig worden. Ook een onvoldoende produktie (27 %) is een belangrijke afvoerreden. Als derde afvoerreden worden de problemen met de uier van het dier (totaal 18 %) genoemd. Ook uit ander onderzoek

Tabel 1 Aantal afgevoerde melkkoeien per bedrijf

Jaar Proefbedrijf	1986	1987	1988	1989	Totaal	Gemiddeld aanwezig
Aver Heino	24	9	19	17	69	78,9
Bosma Zathe		8	34	10	52	103,0
Cranendonck		22	22	31	75	93,7
De Vlierd		11	28	8	47	63,7
Waiboerhoeve	140	54	115	99	408	367,3
Zegveld		8	33	0	41	81,5

Van de afgevoerde koeien zijn een groot aantal gegevens verzameld zoals afkomst, ras, afvoerdatum, afvoerreden, noodzaak van afvoer, leeftijd bij afvoer, levend gewicht, geslacht gewicht, levende en geslachte classificatie en de prijs per kg geslacht gewicht. Het gemiddelde geslachte gewicht was ruim 275 kg met een gemiddelde prijs van f 6,05 per kg. Zoals bekend is de melkveestapel op ROC Aver Heino en Cranendonck roodbont. Op de andere proefbedrijven bestaat de melkveestapel uit zwartbonten. Op De Vlierd is nog een gemengde veestapel. Met behulp van de afvoerdatum is een indeling in zes seizoenen gemaakt.

Bij elk dier is één afvoerreden opgegeven. Ook is aangegeven of een dier direct afgevoerd moest worden. De verdeling over de verschillende afvoerredenen staat in tabel 2. De meeste dieren

Tabel 2 Aantal afgevoerde melkkoeien per afvoerreden

Afvoerreden	Aantal	Directe afvoer
Niet drachtig	214	4
Onvoldoende produktie	188	8
Overtollig vanwege quotum	34	0
Beenwerk	33	9
Mastitis	33	11
Melkbaarheid	32	5
Ouderdom	31	2
Tepelbeschadiging	23	16
Driespeen	19	1
Slecht uier	19	2
Problemen rond kalveren	12	1
Overige	54	22
Totaal	692	72

Tabel 3 Afwijkingen in opbrengst (f)

Proefbedrijf	
Bosma Zathe	+ 153
De Vlierd	- 131
Afvoerreden	
slecht uier	- 271
ouderdom	- 183
melkbaarheid	- 140
Afvoerjaar	
1988	+ 221
1989	+ 349
Seizoen	
maart/april	+ 122
mei/juni	+ 249
juli/augustus	+ 217
september/oktober	+ 190
november/december	+ 123

komt deze volgorde naar voren. Vanwege de superheffing is het aandeel van onvoldoende productie wel wat hoger.

Verschillen in opbrengst

Nagegaan is welke factoren van invloed zijn op de opbrengst van de afgevoerde koeien. Hiervoor kon slechts van de gegevens van 265 dieren gebruik worden gemaakt. Van de andere dieren waren de gegevens niet volledig bekend. De dieren werden uitbetaald op levende classificatie. Dieren met een geslacht gewicht van minder dan 275 kg werden gekort. Bedrijf, afvoerreden, jaar, seizoen, levende classificatie voor soort en bevelesdheid en leeftijd bij afvoer zijn van invloed op de opbrengst per dier. In tabel 3 wordt een overzicht gegeven van de grootte van de verschillen in opbrengst ten opzichte van het gemiddelde. Hieruit blijkt dat op ROC Bosma Zathe de opbrengst hoger is, terwijl die van ROC De Vlierd lager is. Afvoer vanwege slecht uier, ouderdom en melkbaarheid geeft een lagere opbrengst. De opbrengst stijgt van 1986 tot 1989 en neemt binnen een jaar toe tot het begin van de zomer, waarna de opbrengst weer daalt. Ook neemt de opbrengst van een dier toe met een toename van de leeftijd bij afvoer. De verschillen in opbrengst konden maar voor 50 % verklaard worden.

Levende en geslachte classificatie

Getracht is om de dieren voordat ze van het bedrijf werden afgevoerd levend te beoordelen. Medewerkers van Coveco beoordeelden de dieren op soort, bevelesdheid en vet. Soort is een indeling op bevelesdheid die nog verfijnd wordt door een extra waardering voor de categorie bevelesdheid.

Deze beoordeling van het levende dier is vergeleken met de classificatie van het karkas voor bevelesdheid en vetbedekking volgens de EUROP methode. In totaal waren van 259 dieren beide classificaties compleet aanwezig. Uit regressie-analyse bleek de EUROP vleesclassificatie af te hangen van de Coveco soort, vlees- en vetclassificatie. De EUROP vetclassificatie bleek alleen af te hangen van de Coveco classificatie voor vet en bevelesdheid, maar niet van de soort. Uit de analyse bleek verder dat maar slechts 45 % van de verschillen in EUROP classificatie verklaard kon worden door de Coveco classificatie. Het verband tussen levende en geslachte classificatie is ongeveer 0,6.

Een andere mogelijkheid van het nagaan van de overeenkomst tussen de levende en geslachte beoordeling is het weergeven van het aandeel beoordelingen die gelijk waren of waarbij één subklasse verschil was. In tabel 4 is dit weergegeven. De levende beoordeling voor soort en bevelesdheid zijn hiervoor gecombineerd. Bij bevelesdheid is de overeenstemming 79 % maar voor vetbedekking is deze maar 54 %. Opvallend is verder dat de levende beoordeling vaker lager dan hoger was dan de geslachte classificatie. Geconcludeerd kan worden dat de voorspelling van de classificatie van het karkas door een beoordeling van het levende dier kennelijk moeilijk is. Overigens is Coveco inmiddels overgegaan naar een uitbetaling volgens de EUROP classificatie van het karkas omdat men vindt dat dit systeem de laatste jaren betrouwbaarder is geworden. De veehouder kan de uitslag opvragen bij de desbetreffende vertegenwoordiger.

Afvoerreden en slachresultaat

Nagegaan is of het slachresultaat afhangt van het al dan niet direct afleveren en van de afvoerreden. Wat betreft de EUROP classificatie van het karkas bleek dat al dan niet direct afvoeren van invloed was, terwijl er slechts aanwijzingen waren voor verschillen tussen de afvoerredenen. Het is opge-

Tabel 4 Mate van overeenkomst tussen levende beoordeling (Coveco) en geslachte classificatie (EUROP) (%)

	Bevelesdheid	Vetbedekking
Gelijk	33	23
1 subklasse lager	27	19
1 subklasse hoger	19	12
Totaal	79	54

Tabel 5 Aantallen dieren in de verschillende EUROP klassen voor zwartbont en roodbont () afhankelijk van moment van afvoer

Directe afvoer								
Beveleedheid Vetbedekking	P ⁻	P ^o	P ⁺	O ⁻	O ^{''}	O ⁺	R ⁻	R ⁺
1 ⁻	3							
1 ^o	2	(1)	5	1				
1 ⁺	1	2						
2 ⁻		1	2	2				
2 ^o		1	3	1				
2 ⁺		1	5	1				
3 ⁻			1		1			
3 ^{''}			2	2	4			
3 ⁺			1	1	3			
4 ⁻				2	1	(1)	1	(1)
4 ^o			1	1			1	
4 ⁺					1			
5 ⁻					1			

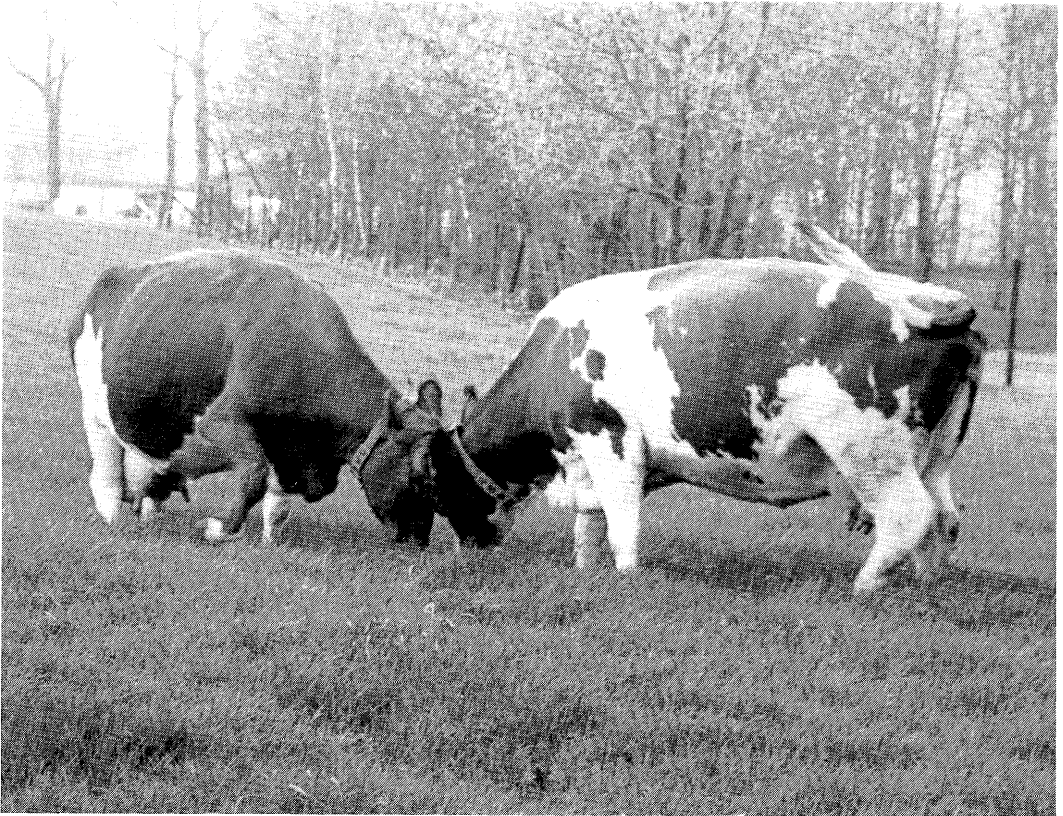
Geen directe afvoer														
Beveleedheid Vetbedekking	P ⁻	P ^o	P ⁺	O ⁻	O ^{''}	O ⁺	R ⁻	R ⁺						
1 ⁻	3	1												
1 ^o	5	8	6											
1 ⁺		5	6	(1)	2	(1)	2	(1)						
2 ⁻	1	7	4	6	(1)	2								
2 ^{''}		3	13	14	(2)	3	(1)	1						
2 ⁺			7	(1)	10	9	(1)	3	(5)	1				
3 ⁻	1	2	(1)	3	(1)	15	(2)	29	(4)	5	(1)		(2)	
3 ^{''}	1	2	(1)	9		15	(1)	38	(8)	13	(15)		(4)	(1)
3 ⁺			1		12	24	(7)	19	(8)	1	(8)		(8)	(1)
4 ⁻			1	8		86	(1)	7	(8)		(2)			
4 ^{''}				4		3		4	(6)		(3)	1	(1)	
4 ⁺				1	(1)		(3)							
5 ⁻			1			(3)								(1)
5 ^o											(2)			

vallen dat de meeste dieren die direct afgevoerd werden in de minder vette klassen terecht kwamen dan werd verwacht. Ook zijn deze dieren wat minder beveleesd.

Geslachte classificatie

Voor zwartbont en roodbont is een overzicht gemaakt van de geslachte classificatie waarbij een indeling is gemaakt in directe en niet directe afvoer. Dit overzicht staat in tabel 5. Een vetbedekking van 2° tot 3⁻ wordt als optimaal slachtrijp

gezien. Uit tabel 5 blijkt dat van de zwartbonte melkkoeien die niet direct afgevoerd zijn maar 39 % slachtrijp was, terwijl 34 % te mager en 27 % te vet was. Opvallend is dat er veel dieren qua beveleedheid in de P-klasse terecht kwamen. Bij de zwartbonten was dit zelfs bijna 30 %. Dieren in deze categorie zijn meestal worstkoeien. Landelijk ligt dit percentage op ongeveer 10 %. Uit bovenstaande is echter al duidelijk geworden dat slachtrijpheid moeilijk aan het levende dier te beoordelen is.

Wie moet er hier uitgestoten worden?

Ten slotte

Hoewel er bijna 700 dieren zijn afgevoerd, is slechts van een gering aantal dieren alle kenmerken bekend. Dit betekent dat er slechts tendenzen aangegeven kunnen worden, temeer daar er ook nog verstorende verstrengelingen zijn. Zo heeft een bepaald proefbedrijf meestal maar één ras. De opbrengst van een afgevoerde koe wordt ook door andere onderzoekers afhankelijk gesteld van de afvoerredenen. Koeien die vanwege een

lage produktie afgevoerd worden of die niet meer drachtig worden, brengen het meeste op.

Uit deze inventarisatie blijkt dat de opbrengst door veel factoren wordt bepaald. Het al dan niet nog even aanhouden van een koe die afgevoerd dient te worden, wordt bepaald door de redenen van afvoer, de inschatting en de mogelijkheden voor de veehouder om het dier nog in een betere conditie te brengen. Concrete richtlijnen zijn hiervoor echter moeilijk te geven.